

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 4077/24
9.10.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Зорице Ђаковић, председника већа, др Драгице Попеску и Весне Дамјановић, чланова већа, у парници тужилаца АА и ББ, обоје из ..., чији је заједнички пуномоћник Павле Јуришић, адвокат из Новог Сада, ул. Железничка бр. 34, пф 15/1, против тужене НЛБ Комерцијалне банке а.д. Београд, из Београда, ул. Светог Саве 14, чији је пуномоћник Немања Алексић, адвокат из Новог Сада, ул. Грчкошколска бр. 1, ради утврђења и стицања без основа, одлучујући о жалби тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду П бр. 7291/19 од 19.01.2024. године, у седници већа одржаној дана 9.10.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Београду П бр. 7291/19 од 19.01.2024. године, у ставу првом, другом и делу става трећег којим је обавезана тужена да тужиоцу АА на име стицања без основа исплати на име накнаде за обраду кредитног захтева износ од 55.939,09 динара са законском затезном каматом почев од 14.06.2006. године, на име премије осигурања код НКОСК износ од 63.593,43 динара са законском затезном каматом почев од 20.06.2006. године, на име стицања без основа услед једностране промене каматне стопе износ од 24.715,11 динара са законском затезном каматом почев од 01.04.2015. године па до коначне исплате.

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Вишег суда у Београду П бр. 7291/19 од 19.01.2024. године, у делу става трећег изреке, тако што се обавезује тужена да тужиоцу АА на име стицања без основа услед незаконите индексације кредита у валути ЦХФ исплати износ од 244.668,26 динара, са законском затезном каматом и то :

- износ од 274,13 динара са законском затезном каматом почев од 30.07.2015. године,
- износ од 4.655,83 динара са законском затезном каматом почев од 01.09.2015. године,
- износ од 4.485,80 динара са законском затезном каматом почев од 30.09.2015. године,

- износ од 4.611,65 динара са законском затезном каматом почев од 02.11.2015. године,
- износ од 4.575,63 динара са законском затезном каматом почев од 30.11.2015. године,
- износ од 4.684,39 динара са законском затезном каматом почев од 30.12.2015. године,
- износ од 4.330,95 динара са законском затезном каматом почев од 31.01.2016. године,
- износ од 4.756,63 динара са законском затезном каматом почев од 02.03.2016. године,
- износ од 4.621,02 динара са законском затезном каматом почев од 30.03.2016. године,
- износ од 4.483,78 динара са законском затезном каматом почев од 05.05.2016. године,
- износ од 4.407,62 динара са законском затезном каматом почев од 30.05.2016. године,
- износ од 4.734,07 динара са законском затезном каматом почев од 01.07.2016. године,
- износ од 4.787,95 динара са законском затезном каматом почев од 01.08.2016. године,
- износ од 4.544,23 динара са законском затезном каматом почев од 01.09.2016. године,
- износ од 4.627,91 динара са законском затезном каматом почев од 03.10.2016. године,
- износ од 4.759,82 динара са законском затезном каматом почев од 01.11.2016. године,
- износ од 4.892,58 динара са законском затезном каматом почев од 01.12.2016. године,
- износ од 4.957,56 динара са законском затезном каматом почев од 30.12.2016. године,
- износ од 5.079,33 динара са законском затезном каматом почев од 02.02.2017. године,
- износ од 5.116,87 динара са законском затезном каматом почев од 28.02.2017. године,
- износ од 5.040,53 динара са законском затезном каматом почев од 31.03.2017. године,
- износ од 4.808,06 динара са законском затезном каматом почев од 03.05.2017. године,
- износ од 4.658,88 динара са законском затезном каматом почев од 02.06.2017. године,
- износ од 4.481,87 динара са законском затезном каматом почев од 03.07.2017. године,
- износ од 3.659,90 динара са законском затезном каматом почев од 03.08.2017.. године,
- износ од 3.649,71 динара са законском затезном каматом почев од 04.09.2017. године,
- износ од 3.615,83 динара са законском затезном каматом почев од 03.11.2017.

- године,
- износ од 3.199,52 динара са законском затезном каматом почев од 01.12.2017. године,
 - износ од 3.183,47 динара са законском затезном каматом почев од 01.02.2018. године,
 - износ од 3.459,27 динара са законском затезном каматом почев од 01.03.2018. године,
 - износ од 3.119,05 динара са законском затезном каматом почев од 02.04.2018. године,
 - износ од 2.820,02 динара са законском затезном каматом почев од 03.05.2018. године,
 - износ од 3.460,95 динара са законском затезном каматом почев од 01.06.2018. године,
 - износ од 3.411,79 динара са законском затезном каматом почев од 02.07.2018. године,
 - износ од 3.354,14 динара са законском затезном каматом почев од 01.08.2018. године,
 - износ од 3.880,27 динара са законском затезном каматом почев од 03.09.2018. године,
 - износ од 3.693,67 динара са законском затезном каматом почев од 01.10.2018. године,
 - износ од 3.665,60 динара са законском затезном каматом почев од 31.10.2018. године,
 - износ од 3.740,09 динара са законском затезном каматом почев од 30.11.2018. године,
 - износ од 3.957,42 динара са законском затезном каматом почев од 03.01.2019. године,
 - износ од 3.688,99 динара са законском затезном каматом почев од 01.02.2019. године,
 - износ од 3.727,87 динара са законском затезном каматом почев од 28.02.2019. године,
 - износ од 3.996,79 динара са законском затезном каматом почев од 30.03.2019. године,
 - износ од 3.640,54 динара са законском затезном каматом почев од 30.04.2019. године,
 - износ од 3.941,22 динара са законском затезном каматом почев од 30.05.2019. године,
 - износ од 4.162,17 динара са законском затезном каматом почев од 30.06.2019. године,
 - износ од 4.268,25 динара са законском затезном каматом почев од 01.08.2019. године,
 - износ од 4.470,98 динара са законском затезном каматом почев од 02.09.2019. године,
 - износ од 4.489,02 динара са законском затезном каматом почев од 01.10.2019. године,
 - износ од 4.244,95 динара са законском затезном каматом почев од 01.11.2019. године,

- износ од 4.275,89 динара са законском затезном каматом почев од 02.12.2019. године,
- износ од 4.512,04 динара са законском затезном каматом почев од 31.12.2019. године,
- износ од 4.816,37 динара са законском затезном каматом почев од 03.02.2020. године,
- износ од 4.897,87 динара са законском затезном каматом почев од 02.03.2020. године,
- износ од 4.891,38 динара са законском затезном каматом почев од 02.07.2020. године,
- износ од 4.862,82 динара са законском затезном каматом почев од 30.08.2020. године,
- износ од 4.763,88 динара са законском затезном каматом почев од 30.09.2020. године, па до исплате, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправака пресуде под претњом принудног извршења, док се у преосталом делу преко досуђеног износа од 244.668,26 динара, а до траженог износа од 1.432.768,79 динара, тужбени захтев тужиоца **ОДБИЈА** као неоснован.

ПРЕИНАЧАВА СЕ решење о трошковима поступка, садржано у ставу четвртом изреке пресуде Вишег суда у Београду П бр. 7291/19 од 19.01.2024. године, тако што се обавезује тужена да на име накнаде трошкова парничног поступка исплати тужиоцима износ од 364.453,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде па до исплате, у року од 15 дана од дана пријема пресуде, под претњом извршења.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужиоци да туженој на име трошкова другостепеног поступка исплате износ од 143.230,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Побијаном пресудом, ставом првим изреке утврђено је да су ништаве одредбе уговора о кредиту за куповину непокретности бр. ... од 12.6.2006. године, закљученог између прво и друготужилаца и правног претходника тужене НЛБ Комерцијалне банке којим је предвиђена индексација кредита у валути ЦХФ и то одредбе чл. 1 уговора којима је вредност кредита исказана у валути ЦХФ, одредбе чл. 4 уговора које гласе “износ месечног ануитета израчунава се у тренутку пуштања кредита у коришћење у ЦХФ. Корисници кредита се обавезују да одобрени кредит из чл. 1 уговора као и обрачунату камату врате банци у једнаким месечним ануитетима исказаним у динарској противвредности по средњем курсу НБС”, те одредбе чл. 8 којима је износ ануитета изражен у валути ЦХФ. Ставом другим изреке, утврђено је да су ништаве одредбе уговора о кредиту за куповину непокретности бр. ... од 12.6.2006. године, закљученог између прво и друготужилаца и правног претходника тужене НЛБ Комерцијалне банке и то одредбе чл. 2 ст. 2 које гласе: “камата је променљива сагласно одлуци о каматним стопама банке и правилима рада банке”, одредба чл. 13 која гласи “уколико корисници не испуњавају своје обавезе из чл. 7 уговора банка ће поред редовне камате зарачунавати и затезну камату на износ доспелих, а о року неизмирених обавеза према

важећим законским стопама, уколико је стопа виша од уговорене каматне увећане за 30%. Уколико је затезна стопа прописана законом нижа од уговорене каматне стопе увећане за 30%, затезна камата ће се обрачунавати и наплаћивати по уговореној каматној стопи увећаној за 30%” ; одредбе чл. 5 став 1 и 2 које гласе “корисници се обавезују да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плате банци накнаду у висини од 2% од износа одобреног кредита, сагласно важећој тарифи и накнада банке. Корисници се обавезују да на име осигурања код Националне корпорације плате премију у износу од 2,20” од износа кредита.” Ставом трећим изреке обавезана је тужена да тужиоцу АА исплати на име накнаде за обраду кредитног захтева износ од 55.939,09 динара са законском затезном каматом почев од 14.06.2006. године, на име премије осигурања код НКОСК износ од 63.593,43 динара са законском затезном каматом почев од 20.06.2006. године, на име стицања без основа услед једностране промене каматне стопе износ од 24.715,11 динара са законском затезном каматом почев од 01.04.2015. године па до коначне исплате, на име стицања без основа због примене незаконите индексације кредита у валути ЦХФ износ од 1.432,768,79 динара са законском затезном каматом на појединачне месечне износе ближе наведене у том ставу изреке. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка у износу од 740.334,00 динара са законском затезном каматом почев од дана наступања услова за извршење па до коначне исплате, у року од 15 дана од дана пријема пресуде, под претњом извршења. Ставом петим изреке, одбијен је захтев тужилаца за исплату тражене камате на досуђени износ трошкова поступка за период од дана пресуђења па до дана наступања услова за извршење.

Против наведене пресуде, тужена је благовремено изјавила жалбу, побијајући је у ставу првом, другом, трећем и четвртим изреке, како произилази из садржине жалбе, из свих законом прописаних разлога.

Тужиоци су поднели одговор на жалбу.

Апелациони суд у Београду је испитао првостепену пресуду, у границама законских овлашћења прописаних одредбом члана 386 Закона о парничном поступку и нашао да је жалба тужене делимично основана.

Побијана пресуда није захваћена битном повредом одредаба парничног поступка прописане чланом 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 ЗПП, на које повреде овај суд, као другостепени, пази по службеној дужности.

Из утврђеног чињеничног стања произилази, да су првотужилац АА као корисник кредита и друготужилац ББ као солидарни дужник, закључили са правним претходником тужене Комерцијалном банком а.д. Београд, уговор о кредиту за куповину непокретности дана 12.06.2006. године којим је банка одобрила кредит у износу од 49.983,99 ЦХФ обрачунато у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан пуштања кредита у коришћење за куповину стана у ... у ул. ..., чија укупна купопродајна цена износи 52.724 евра. Према чл. 2 уговора корисник се обавезао да плаћа камату по каматној стопи у висини од 4,95% на годишњем нивоу. Одредбом чл. 2 став 2 је предвиђено да је каматна стопа променљива сагласно одлуци о каматним

стопама банке и правилима рада банке. Чл. 4 уговора је предвиђено да се износ месечног ануитета израчунава у тренутку пуштања кредита у коришћење у ЦХФ, а корисник кредита се обавезује да одобрени кредит из чл. 1 уговора као и обрачунату камату врати банци у једнаким месечним ануитетима исказаним у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан уплате месечног ануитета. Чл. 5 уговора корисник се обавезао да по основу трошкова обраде кредитог захтева и пуштања кредита у коришћење плати банци накнаду у висини од 2 % од износа одобреног кредита сагласно важећој тарифи банке, као и једнократну накнаду за коришћење услуга кредитног бироа. Корисник кредита се обавезао да на име осигурања кредита код Националне корпорације плати премију у висини од 2,20 %, од износа кредита, као и једнократну накнаду у висини од 30 евра у корист Националне корпорације. Чланом 8 уговора је предвиђено да корисник кредита враћа искоришћени кредит банци заједно са припадајућом каматом у месечним ануитетима који утврђује банка на бази важеће каматне стопе. Износ ануитета у ЦХФ 450.22 у смислу чл. 1 ст.1 и чл. 4 уговора корисник кредита је дужан да о року доспећа уплаћује на жиро рачун банке, а датум доспећа првог ануитета је 31.7.2006. године. Одредбом чл. 13 уговора је предвиђено да уколико корисник кредита не испуњава обавезе из чл. 8 уговора банка ће поред редовне камате заачунавати и затезну камату на износ доспелих, а о року неизмирених обавеза према важећим законским стопама уколико је стопа виша од уговорене катмане стопе увећане за 30%. Уколико је затезна стопа прописана законом нижа од уговорене каматне стопе увећане за 30 %, затезна камта ће се обрачунавати и наплаћивати по уговореној каматној стопи увећаној за 30 %. Уз уговор тужиоци су од банке добили преглед битних елемената отплате кредита од 14.06.2006. године који су пописале обе уговорне стране из кога је утврђено да укупан износ који ће клијент платити током периода отплате кредита (главница, камата, остали трошкови у вези са кредитом) у валути 62.944,37 ЦХФ, а у динарској противвредности 3.522.178,11 динара, да је укупан износ накнада и других трошкова које клијент треба да плати у току одобравања и реализације уговор ао кредиту у динарима апсолутни износ од 78.580,97 динара, да је каматна стопа која ће се примењивати у случају доцње променљива, као и да у обрачун ефективне каматне стопе између осталог не укључују премија осигурања или друге накнаде у вези са средствима обезбеђења кредита. Првотужилац је на име трошкова обраде кредита платио туженој износ од 55.939,09 динара, а дана 20.6.2006. године и премију осигурања и накнаду за НК у износу од 63.593,43 динара. Тужиоци су са банком закључили два Анекса уговора о кредиту за куповину за куповину стамбеног објекта и то Анекс 1 Дана 02.08.2010. године и Анекс 2 дана дана 29.09.2010. године, у којем је констатовано да након превремене отплате дела кредита и обрачуна камате, остатак дуга по главници износи 18.640 ЦХФ, у динарској противвредности по средњем курсу НБС. Првотужилац је са туженом банком закључио и трећи Анекс којим је предвиђено да се редовна камата на остатак дуга по кредиту обрачунава по фиксној каматној стопи у висини од 4,95% на годишњем нивоу, да се остатак дуга по кредиту, износ и динамика доспећа месечних ануитета сходно ст. 1 овог члана су исказани у новом плану отплате кредита који чини саставни део овог Анекса, а обрачун камате врши се применом конфорног метода обрачуна камате на бази месеца од 30 дана и године од 360 дана. Чл. 3 Анекса уговора је предвиђено да корисник кредита има право на промену валуте индексације кредита из валуте ЦХФ у валуту евро без обрачуна накнаде за обраду кредитног захтева. У току отплате кредита тужиоци нису тражили промену валуте индексације кредита у валуту евро, нису прихватили понуду банке за

конверзију преосталог износа кредита у складу са законом о конверзији стамбених кредита индексираних у ЦХФ, а тужиоци су након подношења тужбе отплатили кредит дана 30.09.2020. године. Према налазу и мишљењу судског вештака да није било индексације у валути ЦХФ, тужена би тужиоцима наплатила на име отплате предметног кредита износ од 3.539.720,64 динара. Због индексације кредита у валути ЦХФ тужена је тужиоцима више наплатила на име отплате предметног кредита износ од 1.432.768,79 динара, а банка је у својим пословним књигама књижила средства од раста ЦХФ на приходе од курсних разлика. Тужена банка је током периода коришћења кредита повећавала висину номиналне каматне стопе, без потписивања Анекса уговора, што је утицало на повећање месечних анuitета, услед чега је тужена више обрачунала и наплатила тужиоцу износ од 623,80 ЦХФ, што у динарском износу према курсу на датуме уплате износи 46.443,59 динара. Тужена је дана 31.7.2013. године и 30.03.2015. године умањила главницу кредита за укупан износ од 766,77 ЦХФ по основу више наплаћених средстава насталих услед увећања каматне стопе, као и усклађивања главнице кредита, а у складу са одлуком НБС о мерама за очување стабилности финансијског система у вези са кредитима индексираним у страниој валути. Обрачуната законска затезна камата на динарски износ разлике сваке плаћене рате кредита и оног износа рате кредита који би био плаћен да није било једностране промене висине каматне стопе за период од наплате сваке појединачне рате кредита у вишем износу па до дана када је тужена извршила повраћај више наплаћених износа умањивањем главнице кредита, утврђена је налазом вештака у износу од 24.715,00 динара. Из допунског налаза и мишљења судског вештака економско финансијске струке, утврђено је да је кредит одобрен са валутном клаузулом у валути евро од 32.189,60 евра по каматној стопи по којој је тужена тада одобравала кредите ове врсте у висини од 7,25% на годишњем нивоу, до дана 30.09.2020. године, тужилац је требало да плати 45.421,46 евра, а платио је 47.459,56 евра, тако да је више платио износ од 2.038,10 евра, односно 244.668,26 динара.

Имајући у виду овако утврђено чињенично стање, првостепени суд је применио материјално право и то одредбе члана 103 став 1, 1065, 395, 46, 47, 50, 11, 12, 13, 15, 18 и 21 Закона о облигационим односима, те донео одлуку као у изреци побијане пресуде.

Оцењујући наводе жалбе туженог, апелациони суд налази да је првостепени суд на правилно утврђено чињенично стање, правилно применио материјално право, дајући за своју одлуку, у потврђујућем делу, јасне и довољне разлоге, које у свему као правилне прихвата и овај суд.

Наиме, правилно је првостепени суд нашао да су предметне одредбе уговора о кредиту о индексирању динарског дуга применом курса ЦХФ апсолутно ништаве. Ово из разлога јер је основна функција уговарања валутне клаузуле очување еквивалентности узајамних давања и то је једнака тржишна вредност пласираних кредитних средстава у односу на враћени износ динарског дуга. Валутна клаузула није и не може да буде правни основ богаћења даваоца кредита – банке на штету корисника кредита, стицањем несразмерне имовинске користи у односу на реалну тржишну вредност плаћеног динарског износа кредитних средстава. Валутна клаузула је правно допуштена када се банка давалац кредита на међународном тржишту задужила у одређеној страниој валути и преузела обавезу да и враћање примљеног износа по том

основу реализује у истој валути. У том случају банка је овлашћена да тако прибављена девизна средства непосредно уступи потенцијалним корисницима кредита, сагласно члану 25 Закона о девизном пословању. Банка је дужна да корисника кредита у писаној форми обавести, на њему разумљив начин да извор пласираних динарских средстава кредита није претходно задужење банке у уговором опредељеној валути – CHF, већ се курс те валуте примењује само као уговором опредељени начин индексирања пласираних динарских средстава. Поред тога, банка је дужна да корисника кредита писано упозори на могући раст курса CHF, који би банка као финансијска организација могла и морала да предвиди и да о томе упозна корисника кредита пре закључења уговора, што је све у складу са одредбама чланова 12, 13, 14, 15 и 16 Закона о облигационим односима. Обавеза банке да поштено поступа и упозори корисника кредита на стварни ризик и економске последице које таква клаузула производи, произлази и из одредаба члана 3, 11, 17 и 18 Закона о заштити потрошача, важећег у време закључења предметног уговора о кредиту, а ова обавеза банке прописана је и чланом 13 и 15 Закона о заштити корисника финансијских услуга.

У том смислу су неосновани наводи жалбе тужене да није имала законску обавезу да клијента упозорава на ризик и финансијске последице које могу настати применом валутне клаузуле. Обавеза банке да у поступку преговарања и закључења уговора о кредиту претходно упозна и недвосмислено упозори корисника кредита о свим ризицима и економским последицама које ће преузети закључењем уговора се темељи на основним начелима облигационог права (савесност и поштење, забрана злоупотребе права, једнаке вредности узајамних давања, забрани проузроковања штете) те су неосновани наводи жалбе да није постојала обавеза банке да клијенте упозоравају на постојање валутног ризика писаним путем све до ступања на снагу Закона о заштити корисника финансијских услуга (2015. године), а које законске одредбе се не могу примењивати ретроактивно. Банка је, као финансијска организација која се професионално бави кредитним пословима, могла и морала предвидети енормни раст курса швајцарског франка у односу на динар, те је била дужна да корисника кредита информира о свим пословним ризицима и економским последицама које преузимају пристајањем да се динарски износ њиховог дуговања индексира применом курса швајцарског франка. Како се ради о уговорној одредби која нарушава еквивалентност узајамних давања даваоца и корисника кредита, то је иста ништава у смислу одредбе чл. 103 и 105 Закона о облигационим односима.

Супротно наводима жалбе, правилно је првостепени суд поступио утврдивши да је ништава одредба Уговора о кредиту закљученог између тужиоца и тужене, а која се односе на уговарање затезне камате у случају задоцњења са испуњењем доспелих обавеза у складу са актима Пословне политике банке, при чему је дао јасне и довољне разлоге које овај суд, као другостепени, у потпуности прихвата.

Наиме, затезна камата регулисана је чланом 277 ЗОО којим је прописано да дужник који задоцни са испуњењем новчане обавезе дугује, поред главнице, и затезну камату по стопи утврђеној савезним законом (став 1), као и да уговорена камата тече и после дужникове доцње ако је њена стопа виша од стопе затезне камате (став 2). Одредбе о затезној камати су императивне природе, због чега странке не могу уговорати затезну камату другачију од законом прописане, а то се односи и на

потраживања из уговора о банкарском кредиту. У противном, уговорене одредбе о затезној камати су противне принудним прописима и ништаве у смислу члана 103 став 1 Закона о облигационим односима. Одредба члана 277 став 2 ЗОО дозвољава да уговорена камата тече и после дужникове доцње ако је њена стопа виша од стопе законске затезне камате. Међутим, ни ова одредба не дозвољава да се уговори виша затезна каматна стопа од редовне уговорене каматне стопе, већ је дозвољено само да се уговори да настави да тече уговорна каматна стопа и након пада дужника у доцњу, уколико је виша од законске затезне камате.

Правилно је првостепени суд, применом одредбе члана 210 Закона о облигационим односима, обавезао тужену да тужиоцу исплати оно што је примљено по основу ништавих одредаба уговора, као и законску затезну камату на досуђене износе почев од дана стицања па до коначне исплате, оценивши да је банка, с обзиром на своју делатност, морала знати да уговарање стопе затезне камате на начин на који је то учињено у конкретном случају, није у складу са претходно наведеним одредбама Закона о облигационим односима и да не може уживати правну заштиту, у ком смислу је иста несавесна у погледу стицања новчаних средстава на основу оваквих уговорних одредби.

Такође, правилно је првостепени суд нашао да је апсолутно ништава одредба уговора о кредиту која гласи да банка задржава право да прилагођава каматну стопу у складу са изменама пословне политике банке, мерама НБС и тржишних околности. Наиме, променљивост каматне стопе мора бити јасно дефинисана уговором о кредиту, односно променљиви елементи морају бити такви да на њих не може утицати једнострана воља, нити једна од уговорних страна, односно уговорним странама не сме се омогућити једнострано повећање каматне стопе, јер би у супротном дошло до повреде основних начела облигационих односа и то начела равноправности уговорних страна и забране повреде добрих пословних обичаја, сагласно одредбама члана 10 ЗОО, према којем су стране у облигационим односима слободне у границама принудних прописа, јавног поретка и добрих обичаја, да своје односе уреде по својој вољи, члана 21 став 1 ЗОО, према којем су учесници у облигационим односима дужни да у правном промету, поступају у складу са добрим пословним обичајима, те члана 11 и 12 истог Закона. Имајући у виду садржину наведене уговорне одредбе према којој овде тужена банка, задржава право промене каматне стопе, тј. да банка може мењати висину каматне стопе у складу са актима пословне политике банке, и по налажењу другостепеног суда, наведена одредба предметног уговора, омогућавају једнострану измену каматне стопе, супротно начелу равноправности уговорних страна у заснивању облигационо-правног односа, у вези закљученог уговора о кредиту, мимо сагласности воља парничних странака, те је наведеним уговорним одредбама дошло до повреде начела равноправности уговорних страна и повреде добрих пословних обичаја, те је у том смислу правилна одлука првостепеног суда да је наведена одредба уговора апсолутно ништава. Овлашћење тужене из предметног дела уговора, да одређује висину каматне стопе, према актима пословне политике банке, чини обавезу тужиоца нејасном и неодредивом, јер нису дати елементи који у том смислу утичу на промену каматне стопе, због чега предмет обавезе није одредив у складу са одредбом члана 50 ЗОО, па је тај део уговора ништав, у смислу одредбе члана 47 ЗОО. У вези са наведеним, правилна је и одлука првостепеног суда из става трећег изреке, и то у делу

којим је обавезана тужена на исплату износа 24.715,00 динара, на име стицања без основа услед једностраног повећања каматне стопе, у складу са налазом и мишљењем судског вештака.

Надаље, по налажењу овог суда, првостепени суд је правилно утврдио ништавост одредби члана 5 став 1 и 2 предметног уговора о кредиту, које се односе на трошкове обраде кредитног захтева у износу од 2% од износа одобреног кредита, на трошкове премије осигурања код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита у износу до 2.20% од износа одобреног кредита. Наиме, из Одлуке о јединственом начину обрачуна ефективне каматне стопе на депозите и кредите (“Службени гласник Републике Србије бр.57/06), произилази да банка има право на наплату трошкова кредита и накнаду банкарских услуга, али само под условом да је понуда банке садржала јасне и недвосмислене податке о трошковима кредита, тако да корисник кредита ни једног тренутка не буде доведен у заблуду о којим трошковима је реч, односно из чега се исти састоје.

У том смислу су неосновани жалбени наводи тужене да првостепени суд није правилно применио материјално право будући да банка има право на наплату трошкова за обраду кредита. Ово из разлога јер није спорно право банке као финансијске институције да од корисника својих услуга кроз ефективну каматну стопу наплати накнаду за те услуге, а што укључује и накнаду за обраду кредита. Међутим, приликом наплаћивања својих услуга, имајући у виду врсту уговора о коме је реч-уговор по приступу, као и позицију банке као доминантне уговорне стране, банка је сходно одредби члана 12, 18 и 21 Закона о облигационим односима, као и тачке 5 Одлуке о јединственом начину обрачуна ефективне каматне стопе на депозите и кредите (“Службени гласник Републике Србије бр.57/06), била дужна да кориснику уговора о кредиту пре закључења уговора на јасан и непосредан начин предочи постојање додатних обавеза које прате уговор о кредиту. У смислу изнетог, првостепени суд правилно налази да тужена није доказала да је јасно и недвосмислено у предговорној фази информисала тужиоца као корисника кредита, о свим ставкама на основу којих је формирана цена кредита кроз ефективну каматну стопу, с обзиром да у прегледу битних елемената отплате кредита у оквиру података који улазе у обрачун ефективне каматне стопе није приказана накнада за обраду кредитног захтева, нити је приказан износ трошка на име премије осигурања кредита код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита, ни у номиналном износу нити процентуално, док је у оквиру података који нису укључени у обрачун ефективне каматне стопе наведен само укупан износ трошкова које клијент треба да платиу току одобравања и реализације уговора о кредиту и то износ од 75.580,00 динара. Имајући у виду да тужена током поступка није у смислу одредбе члана 231 Закона о парничном поступку доказала да су тужиоци били упознати са износом накнада и трошкова кредита, то је и по налажењу овог суда, тужена поступила супротно одредби члана 1065 ЗОО, али и одредбама члана 11, 12, 46 и 47 истог закона, пошто су уговарањем предметних накнада повређена начела савесности и поштења и једнаке вредности узајамних давања, због чега предметна обавеза није допуштена, одређена и одредива, па су и ове одредбе уговора ништаве. Имајући у виду наведено, тужена се неосновано обогатила за износ од 55.939,00 динара, на име накнаде за обраду кредитног захтева, односно за износ од 63.593,43 динара на име премије осигурања код Националне корпорације за осигурање

стамбених кредита, у смислу одредбе члана 104 у вези са чланом 210 ЗОО, који износи су утврђени на основу налаза и мишљења судског вештака, а како је то правилно оценио првостепени суд. На досуђене износе, правилно је првостепени суд тужиоцу досудио и законску затезну камату почев од дана стицања у смислу одредбе чл. 214 и 277 ЗОО, с обзиром да је уговарањем оваквих ништавих одредби тужена банка поступила несавесно.

Како се ни осталим жалбеним наводима тужене не доводи у сумњу правилност побијане пресуде, то је овај суд применом одредбе члана 390 ЗПП, одлучио као првом ставу изреке ове пресуде.

Међутим, у вези са одлуком из става трећег изреке побијане одлуке, у делу којим је тужена обавезана на исплату стеченог без основа због примене валутне клаузуле у валути CHF приликом отплате кредита, погрешно је првостепени суд обавезао тужену на исплату износа од 1.432.768,79 динара прихватајући основни налаз судског вештака, који је утврдио износ који је тужена више наплатила тужиоцима на име отплате кредита због индексације кредита у валути ЦХФ.

Наиме, како се у конкретном случају не ради о динарском кредиту, већ о уговору о кредиту индексираном у иностраној валути, то је уз очувања једнаке вредности узајамних давања, потребно извршити конверзију датог кредита применом курса евра на дан закључења уговора уз обрачун и исплату дуговане камате у висини одређеној уговорима исте врсте и трајања закључених са валутном клаузулом, између тужене као даваоца кредита и других корисника кредита, чија се дуговања утврђују применом курса евра. Стога, је овај суд преиначио одлуку првостепеног суда у наведеном делу, те применом одредби чл. 104 став 1 и 3 ЗОО, обавезао тужену да тужиоцима врати износ 244.668,26 динара, колико према допунском начлазу и мишљењу судског вештака економско-финансијске струке износи разлика између укупног износа који су тужиоци исплатили туженој по основу уговора о кредиту индексирањем динарског дуга применом курса ЦХФ и износа који би исплатили да је закључен уговор о кредиту индексиран у еврима.

Са свега изложеног, Апелациони суд је преиначио првостепену одлуку као у ставу другом изреке, све применом одредби 394 тачка 4 ЗПП.

Преиначена је и одлука о трошковима поступка садржана у ставу четвртом изреке побијане пресуде, па је овај суд у смислу одредбе члана 153 став 2 ЗПП, тужиоцима досудио трошкове првостепеног поступка и то за састав тужбе и два образложена поднеска износ од по 20.250,00 динара (увећано за 50% за заступање две странке), за заступање на 4 одржана рочишта износе од по 27.000,00 динара, (увећано 50%), за заступање на 7 неодржаних рочишта износе од по 16.875,00 динара, (увећано 50%), трошкове вештачења износу од 60.000,00 динара, као и трошкови за таксу на пресуду у износу од 17.578,00 динара, односно укупно износ од 364.453,00 динара, према АТ и ТТ важећој у време доношења побијане пресуде, а узимајући у обзир вредност усвојеног дела захтева. На досуђени износ трошкова поступка, тужиоцима је досуђена и законска затезна камата почев од наступања услова за извршење до коначне исплате, у смислу одредбе члана 277. у вези члана 324. Закона о облигационим

односима.

Из наведених разлога Апелациони суд у Београду је, у погледу одлуке о трошковима, одлучио као у трећем ставу изреке, на основу одредбе члана 401 тачка 3 Закона о парничном поступку.

Одлучујући о захтеву за накнаду трошкова другостепеног поступка, Апелациони суд је оценио да је захтев туженог сразмерно успеху у другостепеном поступку делимично основан, па је туженом досуђено на име састава жалбе износ од 33.750,00 динара, и на име судске таксе на жалбу и одлуку другостепеног суда по жалби износ од по 54.740,00 динара, односно укупан износ од 143.230,00 динара, применом одредбе чл. 165 ЗПП-а.

**Председник већа-судија
Зорица Ђаковић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић